

Werk

Titel: Ad Emin. et Rev. principem Carolvm S. R. E. Card. Rossettv[m] Episcopvm faventinv

Jahr: 1646

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN367611805

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611805>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611805>

LOG Id: LOG_0094

LOG Titel: De Falcone Montano. Cap. IV.

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN367611716

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611716>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611716>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

V S V S.

VTilis est teste Tarduo, ad omne genus venationis seu aucupij, sed magistrum benignum, ac tædij patientem, manumq; gestantis placidam requirit ob ingenij ferociã, *Institutio* atq; inquit instructu difficilis, nec admodum docilis. Venit Girfalco ætenu rudis, neq; *Pretium.* dū manufactus, plerunq; aureis quinquaginta. Tertiarij verò mares, & ipsi nõ inutiles, aureis *L. 1. c. 11* venduntur viginti, & pluris auctore a Carcano, Mirũ verò videri potest, quod hic ex Oriente eos a ferriã mercatoribus afferit, nepe Cypro Creta, & Aegypto. cū, vt antè diximus, alij alibi quàm in plaga Aquilonari eos nasci ne gent. Maxima aurẽ horũ pars a Gallis, quibus horũ multus in venatione est usus, vt etiam omnis generis rapacium, coemi quouis pretio soleant.

DE FALCONE MONTANO. Cap. IV.

Montano propriè dicto Falconi ideo quartum inter Falcones locum dedimus, qđ strenuus admodum sit, & maximis tantũ aibus capiendis intentus, paruas verò tanquam se indignas negligat. Audax & bellicosus est, vt qui teste a Alberto, Aquilam aliquando inuadere, & occidere etiam visus sit vti suo loco historiarũ exemplum fidem faciet. Plures aues eodem furoris impetu interficere, ei ludus est, & volupe. Verũ cum ob nimiam feritatem, & iracundiam, ingeniumq; rude ac præfractũ, institutu admodũ difficultis sit, ideo cæteris præcedentibus postponitur, dignitatis ordine.

a Lib. 23. cap. 7.

SYNONIMA.

Hic Falco, montanus dicitur, idq; per excellentiam. Quamquã & Peregrinus quoq; & Gibbosus, & alij Falcones in montibus, montiumq; rupibus nidulentur. Fortasse qđ, quem admodum illud hominum genus, quod montana incolit, agreste, & incultum, ingenioq; magis, quã cæteri, truci sit; ita & hi Falcones naturã quã cæteri sint ferocioris ac truculẽtioris, magisq; indomiti Hos Itali Montanos vocãt. Ad horũ credo imitationẽ etiam Albetus Montanario Latinè nominauit, Gallis vocantur Montagners. Germanis Birghfalck.

Etyymum nominis. Montana. ruz. Birghfalck.

DIFFERENTIA.

Falconum montanorum, hornotinorũ præsertim, variã sunt iuxta colores differentiarũ, iuxta a Carcanum. Alij enim rubicundi, alij fului alij fusci toti, immò Coruorum instar nigri, alij cineritij, alii denique colore eius Anseris feri, quem vulgò Balettam nominant, quique piscibus vicat.

a L. 1. c. 7.

FORMA.

Maxima horum Falconum pars statura est, mediocri. Pauci admodũ, magni reperiũtur, exigui corporis permulti, & eius quidem nonnulli teretes, oblongialii. Albertus montano Falconi crassitudinem ferẽ eandem, quã Asturi est ascribit, sed illum corpore breuiorem facit. Pectus ei tribuit rotundum, ac figuram in pedes stanti pyramidale, quã pyramidem, quam in dorso nonnihil compressam quispiam fingat, referat. Omnes penè caput habent rotundũ, vertice fastigiatum, ac nigrum, coronula quadam cineritia cinctum, cui in fronte nõ longè a rostro plumulæ quædã exiles ac tenuissimæ, veluti capillares eminet, quæ quidẽ exiguo numero in fuscis seu nigris cõspiciuntur, aliquãdo omnino nullæ. Rostriũ habent breue, ac crassum, nigrumq; narium foramina angusta, oculos, palpebrasq; similiter exiguas. Guttur candescit nonnihil ad sternum vsque, maculis conspersum maiusculis, pectus reliquum versus inferiora notis quibusdam exornatum est, quæ ferruginæ quandoq; nonnunquam ruberæ, aliquando nigricantes conspiciuntur, & aliis præterea minoribus notulis distinguũtur. Quibusdam verò guttur & pectus nigris plumis vestitur. Femora interna nigrescunt, Dorsum ac lumbi maiori ex parte plumis fuscis, eisq; minutis obteguntur. Habent eorum aliqui post medium dorsum, lineas quãsdam albicantes, aut rufescentes, quæ dorsum vergunt. Alii etiã

Magnitudo. Crassities. Pectus. Caput. Rostrium. Oculi. Guttur. Femora. Dorsum.

purè

Balesta.
Ala.
Cauda.
Crura.
Pedes.
*Mutasi vt
mofcantur*

purè cineritias dorso gerunt, aut eius coloris; cuius est Anseris feri illud genus, quod Vicentini Balestam vocant. Alas habent minimè vt Peregrini longas, caudam item eisdem breuiorem, & maiori ex parte in modum caudæ Tinnuncolorum variegatam. Inueniuntur etiam quibus cauda Falconis Sacri similis est, sed rari admodum. Crura & pedes plerunq; habent croceos, quibusdam ex Aëuo paleari pallescunt, & squamis densissimis integuntur. Pedes sunt, quam Peregrino minores, digiti magni, & carnosè vnguis nigerrimi. Mutatos (vt vulgò vocant) faciliùs est cognoscere. Caput habent nigrum instar Cornicis, nares crocea pellicula circum amictas, quemadmodum & oculos. Collum, humeri nigrescunt. Pars dorfi inferior versus vtro pygum caruleo tingitur. Guttur ad sternum vsque candet. In quibusdam verò obscure rubescere cõspicitur, in alijs nigricat, vbi que versus maculis rotundis insignitum. Cauda breuiuscula & nigra. Plumæ, quæ femora vestiunt, fuscæ sunt. Crura valida. Aduertendū verò, quanto sæpius pennas veteres exuerint, tãto guttur eos obtinere candidius, macula (q. illas euadere minores, & pennas illas, quæ dorsum, ac lumbos contegunt, caruleo intensiùs tingi. His conditionibus Falco montanus prædictus sit oportet, qui minimè contemnendus est. Sit procerò, ac specioso corpore. Tantoq; autem maiori in pretio habendus est, quanto parte quapiã in empe aut capite, aut plumis, aut pedibus peregrinum magis refert. Optimus verò Hornotinus fuscus. Eos verò, qui corpore, seu statura sunt exigua, prudentem accipitrarium, vt non aggrediatur instituere, etiam atque etiam moneo. Rarò enim rem agunt, rarius verò eorum mares seu terciarij, immò oleum, & operam perdere faciunt.

Dilectus.

VICTVS. VENATVS. MORES.

*Qua
m capiat*

Magnas tantum contempnis paruis, aues captare hunc author est Tardius. Et in Auiibus magnis mirè audacem, Albertus item testatur. Carcanus hunc præsertim si hornotinus est fuscus, non Anates solùm, sed & Anseres & Ardeas capere asserit, esseq; animo in his persequendis mirè intrepidus, & supra quã credibile est, audaci, nec non admodum rapacè ac mordacè: verù indocilis ingenij. Nã Albertus est, inquit, hoc Falconis genus feruè, & malis præditum moribus, iracundū, inconstantis iræ, difficilij cura regitur, & custoditur. Itaque rarus est Falconarius, qui mores eius satis perspectos habeat. Quamobrem præceptum est Ptolomæi Regis Aegypti, rarò tenendum manu, præterquam in aurora, & aucupij tempore. Alijs verò tẽporibus includatur loco obscurissimo, vbi bis vel ter ignis clarus, & non fumosus accendatur. Neque teneatur manu extra tempus iam prædictum, nisi cum pascendus est. Sic enim ad manum Falconarij, tanquam beneficam mitescit, & iracundiam deponit. Atque ita, Albertus. Veruntamen contrarium Tardius præcipit, frequentius ac diutius, quàm cæteros Falcones gestandum scribens. Suadet verò Albertus accipitrario, ne irascẽti multum resistat. Ita enim citiùs iracundiam remissurum. Nam si præda euaserit, inquit, præ cæteris indignatur, ita vt per iracundiam aliquando reuocantem se inuadat, & caput, vt faciem Falconarij vel equi dilaniet. Est etiam quando Falco vnus alterum inuadit, Qua in re Falconarius patiens requiritur, qui non aduersetur, sed patienter dissimulet reuocationem, donec ira deposita mitescat animus Falconis. Quod si etiam reuocatus Falco non rediret ad reuocatorium, non admodum curandum est, nisi vt caueat Falconarius, ne capiatur ab alio. Quia deposita ira, sua sponte ad domum Falconarij reuertetur. Cæterum ob mores hosce non est abijciendum hoc Falconis genus, quòd in auiibus inuadendis mirè sit audax. Nam vel Aquilam aliquando inuadit, & occidit. Hinc industrio Falconario præcipit Ptolomæus, ne hunc Falconem in vortens aues frequentiùs immittat. Nam si per iram moderatè incaluerit, in mortem sese precipitat. Quod accidisse iam in alibus quidam socijs nostris obseruarunt. Nempe cum Falco montanus è rupe veniens Perdicem sequeretur, & Aquila forè aduolans ex aduerso illam ei præripuisset, nec Falco illam Aquilæ denuò extorquere posset, cum aliquandiu frustra id conatus esset, altissimè tandem conscendit, & impetu deorsum facto, caput Aquilæ feriens, se pariter & Aquilam interemit. Semper igitur ne in tantam iracundiam incidat, cauendum. Crudelior est, quam Falcones cæteri, & mirè gaudet feritate sua. Itaque sæpè reperiuntur ex hoc genere Falcones, quibus auem vnã vulnerasse, & deiecisse non sufficit, sed multis deijciendis gloriari videntur, adeoque interdū crudelitati suæ indulgent, vt occidendis auiibus occupati, cibi etiam obliuiscantur. Hæc omnia de Montani Falconis moribus & ingenio, Albertus.

*Falco Mō
vni⁹ Aquilā
occidit.
Crudeli-
tas.*

CVRA VALETVDINIS.

Corporis habitu, inquit Tardius, inter obesum & macilentum mediocri seruari debet. Aegrotanti aquam puram diu decoctam in olla fictili apponito, atque vt bibat, curato. Quod si non sanetur, remedijs alibi descriptis vtere. Quam purgare eum, & macerare volueris, tres ossulas ei de pelle Gallinacea dato. Ad tuendam sanitatem eius haud modicum facit, si chirotecam tuam moscho inunxeris. Cum ad venationem emittis, proijce eum ante alios. Ita futurum est, vt quantumuis nihil capiat, cum alijs sit rediturus.

Aqua.

Moschi
v/sus.

DE FALCONIS MONTANI

secundo genere. Cap.V.

Vin Falconis huius montani descriptionem exactè confidero, in eam planè sententiam ducor, vt Falconis quoddam genus ad me olim allatum sub nullo quidem nomine, sed cui ego leucophæo à colore nomè indidi, non alio, quam huic pertinere arguem, & si non ipsi est Falco montanus, ad hunc tamen ceu maximè congenerem planè reducendum esse. Rationes, quæ me adduxerunt, hæc ferè sunt. Video Carcanum describendo Falcone montano rostrum ei attribuere crassum admodum, curtum, & nigerrimum, nares, oculosque exiguos, & vtraque lutea membrana circumuehita. Hæc omnia in primis in meo leucophæo accuratè, & exactè conspiciuntur, vt de hoc ipso loquutum putares. Pedes quoque huic sunt cum cruribus lutei, vt montano. Cum autem hunc meum toto corpore leucophæum, seu subcæruleum intueor, reperioque Falconi montano, præsertim qui aliquoties plumas veteres cum nouis commutatit, mediam partem dorsi cæruleam assigni, denique quò frequentius senescit exuit, hoc torum ipsi tergum magis fieri cæruleum, gulamque cum pectore magis albescere, abolitis paulatim, quæ ipsa distinguebant, cum ætate maculis, non video, inquam, quid me ab hac opinione abstrahere debeat, qua hunc leucophæum iam tandem Falconem montanum appellem; sed iam plurimas & frequentissimas penarum mutationes perceptum, & ætate adultum. Confirmat hanc meam sententiam etiam Albertus, qui montanum Falconem calamo depingens, suisque coloribus ornans ait: *Dorso, alijque exterius color cinereus, qui paulatim magis, magis q. quò sapius scilicet penas mutauerit clarior efficitur, & pallidior* &c. Quid enim cinereus color à leucophæo differt, qui multas

descriptio
ex Carca-
no.

etiam pro remissione aut intentione coloris differentias, possunt admittere? Maximam verò inter se habent affinitatem, & facili negotio in se mutuo transeunt, aut ætate, aut alia ratione leucophæus, cinereus, & cæruleus, ita vt in multis sæpè eum alijs animantibus, tum auibus halucinati oculum contingat, & inter cæruleum, & leucophæum seu cinereum ægrè discrimen reperire, ita mixto, & temperato colore, vt ex vtriusque compositus, veluti inter eos ambigere, videatur; quod vel ea sola Ardea, aliàs auis notissima clarum facit, quæ promiscuè nunc cærulea, nunc cinerea vocatur. Quandoquidem cinereus color alioquin albidior, quò obscurior fit & saturatior, hoc ad cyaneum magis accedere apparet. Verùm ne hac in reprobanda simus is

descriptio
ex Alberto

giores. (Exacta enim colorum pertractatio huius non est loci) minimè mirum, aut nouum cuiquam esse debet, eidem aui rapaci varios sæpè ac differentes colores ab authoribus attribui, cum in vniuerso auium genere rapaces omnium maximè mutationi cum pennarum, tum & colorum sint obnoxia, ita vt adultæ à seipsis, dum pulli erant plurimum discrepare competiamus, ac diuersis admodum coloribus tingi pro ætatis incremente. Quanto minus insolè videri debet in hisce colores proximis, seu affines in se mutuo paulatim transire. Denique cum varios admodum iuxta colores montanorum differentias Carcanus statuatur, ac inter cæteras cineritium totum etiam enumeret: quid verat hunc nostrum leucophæum cineritijs accenseri, & cæruleus præterea color in his ipsis montanis non ita vel eodem teste rarus est. Verùm descriptionem subiungamus, ex qua cum alia collata quibus iudicium faciat, per me licet. Falco igitur noster, cui cinereo seu leucophæo nomen imposuimus, duorum dodrantum est longitudo. Caput ei crassum, vertice tereti nonnihil cliuio, ac elevato leniter assurgens (quod Carcanus etiam montano tribuit.) Rostrum item crassum, breue, nigrum, robustum, pollicaris crassitudo, vncio haud ita acuto, sed valido, ita vt haud sciam, nunquid alteri Falconi rostrum for-

Ardea ci-
nerea vel
cærulea.descriptio
Leucophæi
Longitudo
Caput.
Rostrum